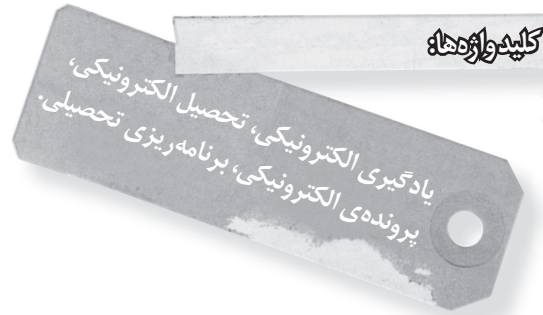




دکتر محمدرضا افضل نیا  
روان‌شناس شناختی و متخصص علوم تربیتی



انحراف و دور افتادن ما از مسیر آن می‌شود [Baker,2000]. از این نگاه، پرونده الکترونیکی ابزاری کاملی برای برنامه‌ریزی کاری در مسیر زندگی مرتبط به جامعه‌ی متحول است. به کمک آن کارکردها و پیشرفت‌های کاری ما به طور روزانه ثبت و برایمان حفظ می‌شود.

جزئیات پرونده‌های الکترونیکی، به همان صورت که تفاوت‌های فردی در میان دانشجویان وجود دارد، به نوعی برای هر کس

از قبل از تدارک دیده باشند، بیشتر بوده است. این امر موجب تعاملات بیشتر دانشجو با دانشگاه و داشتن خدمات پشتیبانی بهتر خواهد شد. با این نگاه، یکی از الزامات یادگیری الکترونیکی، تشکیل پرونده‌ای است که تمامی موارد مرتبط با یادگیری را بتوان در آن ثبت کرد. پرونده‌ی یادگیری الکترونیکی متشکل از هدف‌های یادگیری است که هر کس می‌خواهد در زمانی خاص و تعیین شده به آن برسد [افضل نیا، در دست چاپ-۱].

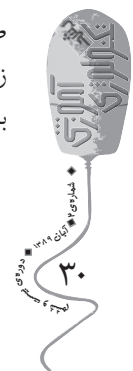
یکی از زمینه‌سازی‌های ضروری برای شروع تحصیل الکترونیکی این است که دانشجو دقیقاً بداند چند ساعت در هفته برای تحصیلاتش احتیاج دارد. در این زمینه بهتر است طوری برنامه‌ریزی کند که علاوه بر ساعات حضورش در کلاس‌های مجازی، بتواند در کلاس‌هایی که احتمالاً فرصت شرکت در آن‌ها را نداشته و یا به طور غیرمترقبه برنامه‌ی کلاس‌ها بنا به دلایلی تغییر یافته است، بتواند در کلاس‌های تکراری

# برنامه‌ریزی برای تحصیل الکترونیکی

متفاوت است [Joyce & Shoers, 1995]. در حالی که انجام کاری برای یک دانشجو ممکن است به یک ماه زمان نیاز داشته باشد، دانشجوی دیگری ممکن است هدفی تعیین کند که رسیدن به آن یک‌سال طول بکشد. آن‌هایی که هدف‌های بلند مدت‌تر و متوسط‌تری را دنبال می‌کنند، متوجه می‌شوند که می‌باید هدف‌های بلندمدت خود را به چند هدف کوچک‌تر تقسیم کنند. انجام چنین کاری نه تنها موجب می‌شود

در جامعه‌ی پست مدرن، نه تنها مهم است که در زندگی هدف یا هدف‌هایی را دنبال کنیم، بلکه شرایط زندگی متغیر ما ایجاب می‌کند که سابقه‌ی پیشرفتمان را در طول این تغییرات یادداشت کنیم. برای تمرکز روی هدف‌هایمان در زندگی، انجام این امر هم به ما انگیزه می‌دهد و هم نیرو و توان؛ تا از گردونه‌ی زندگی دور نیفتیم. تمرکز ما بر حفظ چنین پرونده‌ای موجب پیش‌گیری از

یا جبرانی فعالانه شرکت کند. هدف او باید این باشد که بتواند علاوه بر شرکت کردن در کلاس‌ها، به طور مؤثر نیز یادداشت‌برداری یا محتوای آن‌ها را ضبط کند. هم‌چنین در هر برنامه‌ریزی زمان‌بندی شده، برنامه‌های پیش‌بینی نشده هم باید در نظر گرفته شوند. زیرا بر اساس تحقیقات اخیر که در این زمینه صورت گرفته است، آن‌هایی که زمان لازم برای هر کاری را در برنامه‌ی تحصیلی الکترونیکی خود





از دست خود عصبانی بشویم  
[احمدوند و ترکزاده، ۱۳۸۱].

کارهایی که در این مسیر،  
در پرونده‌ی الکترونیکی خود (با  
استفاده از نرم‌افزارهایی مانند  
اکسل) انجام می‌دهیم، می‌باید  
با توجه به شرایط و منابع و  
امکاناتی باشد که برای رسیدن به  
هدف لازم است. برای مثال، اگر  
کار ما این است که آموزشگاه یا  
دانشگاهی برخط پیدا کنیم، بهترین  
امکان چنین کاری، استفاده از خود  
اینترنت برای جست‌وجوی مؤثر و  
سریع است [Baker، 2000]. یا باید  
از یک مشاور تحصیلی مشورت  
بجویم که اطلاعات خاصی را برای  
انجام این عمل و رسیدن به هدف  
ما برآید فراهم آورد [افضل‌نیا، در  
دست چاپ-۲].

زمانی که کار مورد نظر را انجام  
دادیم، این مرحله از کار را باید در  
بخش کارهای انجام‌شده می‌توانیم  
یادداشت کنیم و به هدف‌های بعدی  
بپردازیم. از چنین سوابقی از پیشرفت  
کارها، بعدها می‌توان به عنوان شاهد  
پیشرفت کاری استفاده کرد. نه تنها  
این کار به منزله‌ی تأییدی است بر  
این که کاری خاص در زمانی معین  
صورت پذیرفته و پایان یافته است،  
بلکه در آینده می‌توان از آن برای

می‌خواهد  
مدرکی در یک  
رشته‌ی مهندسی بگیرد،  
نخست لازم است  
برنامه‌ی تحصیلی اعلام  
شده به صورت برخط  
(آن‌لاین) در مورد آن رشته را بیابد  
تا از وظایفی که باید در مورد آن  
انجام بدهد، به‌طور کامل واقف  
شود. [Marcovitz et al, 2000]  
اغلب افراد در مورد هدف‌ریزی

و برنامه‌ای که برای خود در  
نظر می‌گیرند، مشکلی احساس  
نمی‌کنند. اما معمولاً نمی‌دانند که  
چگونه به‌طور واقع‌بینانه باید آن  
را تنظیم کنند. در حالی که همیشه  
باید بعد از تعیین هدف‌های خود،  
کارهایی را تعیین کرد که از طریق  
انجام آن‌ها بتوان به نتیجه رسید. نه  
این که بدون داشتن برنامه‌ی کاری  
روشن، ناگهان به خود بیایم که  
هدف ما دست‌نیافتنی است و

که هدف‌های بزرگ به صورت  
لاینچل جلوه نکنند، بلکه در واقع  
به فرد اجازه خواهند داد تا در طول  
زمان پیشرفت‌های مستمری را دنبال  
کنند [افضل‌نیا، ۱۳۸۷].

در این پرونده، نخست فهرستی  
از هدف‌های مورد نظر به منظور  
تحصیلات الکترونیکی ثبت می‌شود.  
سپس، برای هر یک از هدف‌ها،  
فهرستی از کارهایی که باید صورت  
پذیرند، در زیر هر کدام قرار  
می‌گیرند. این کارها به نوبه‌ی خود  
توضیح می‌دهند که برای رسیدن به  
هر هدف، چه عادت‌هایی را باید  
پیدا کنیم یا چه وظایفی را باید  
انجام دهیم. برای مثال، اگر کسی



جست‌وجوی ما دارد. یا این‌که هنگام باز کردن پست الکترونیکی شخصی خود، شاهد تعداد بسیاری از ایمیل‌های ناخواسته و بیهوده‌ای هستیم. همچنین، بسیاری از موارد اطلاعاتی وجود دارند که زمان آن‌ها منقضی شده و هم‌چون کالای تاریخ‌مصرف‌دار، از اعتبار لازم ساقط شده‌اند. مسلماً اطلاعات مفید آن است که در زمان خودش عرضه شود. در غیر این‌صورت، با گذشت زمان و کهنه شدن، اطلاعات ارزش خود را از دست می‌دهد و حتی ممکن است گمراه‌کننده نیز باشد؛ درست مانند کالای تاریخ‌گذشته‌ای که ممکن است مصرف آن پس از تاریخ مصرف مندرج روی آن، مسموم‌کننده و آسیب‌رسان شود.

در این خصوص، مواردی دیگر نیز قابل طرح است. از جمله این‌که گاه نسخه‌های متناقض و متفاوتی در خصوص یک متن مشاهده می‌شود. این‌ها همه از جمله مشکلات

مدیریت صحیح افراد در مواجهه با اطلاعات، بدون گرفتار شدن در آن، و دریافت اطلاعات ضروری، لازم و مفید ولو اندک، می‌تواند به کاهش اضطراب ناشی از سیل اطلاعاتی کمک کند. دیگر موارد مطرح در دنیای اطلاعات، وجود اشتباهات و تناقضات و اطلاعات بیهوده است. حجم عظیم اطلاعاتی که توسط فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در حال تولید و انتشار است، در درون خود، اطلاعات نادرست، متناقض و در بسیاری موارد بیهوده و کهنه را نیز به همراه دارد.

در صورت سر درگمی و نداشتن آمادگی برنامه‌ریزی لازم برای تحصیلات الکترونیکی، دانشجو ممکن است از اطلاعات ارائه شده اشباع و یا خسته شود. برای مثال، به هنگام کار با موتورهای جست‌وجوگر اینترنتی در باب موضوعی خاص، به حجم بالایی از اطلاعاتی برمی‌خوریم که کمترین ربط را به موضوع مورد

تنظیم هدف‌های بعدی در بلندمدت به عنوان یک سند استفاده کرد. از این پرونده‌ی الکترونیکی بعدها می‌توان در ارزیابی کارهای خود و برنامه‌ریزی‌های آتی نیز بهره‌گرفت [افضل نیا، در دست چاپ-۱].

این‌طور به نظر می‌رسد که در تحصیل الکترونیکی لازم است، از یک سو با برنامه‌ریزی متناسب با هدف‌های تحصیلی، و از سوی دیگر با محدود کردن اطلاعات ناخواسته، از بار سنگین ارائه‌ی اطلاعات غیرضرور و کم‌اهمیت کاسته شود.

مفهوم دیگری که در عرصه‌ی اطلاعات مطرح است، موضوع «اضطراب اطلاعاتی» است. اضطراب اطلاعاتی احساسی است که بر اثر ناتوانی در یافتن اطلاعات مورد نیاز، ناتوانی در تشخیص اطلاعات صحیح، عدم فهم اطلاعات موجود و یا ناتوانی در تشخیص راه به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز، در فرد به وجود می‌آید. در این خصوص،

**در تحصیل الکترونیکی  
با برنامه‌ریزی متناسب  
با هدف‌های تحصیلی و  
محدود کردن اطلاعات  
از سنگینی بار اطلاعات  
کم‌اهمیت کاسته  
می‌شود**





زهرا آرامون



### ● استانداردهای درس افزارهای یادگیری الکترونیکی

● محقق و مترجم: حسین اسکندری

● ناشر: انتشارات مدرسه

● نوبت چاپ: اول/ ۱۳۸۸

● تلفن ناشر: ۹-۳۲۴-۸۸۸۰۰

● قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال



ویژه‌ی تولیدکنندگان و ارزشیابان درس افزارهای یادگیری الکترونیکی

در بخش سخنی با خوانندگان کتاب آمده است:

«... آنچه پیش روی شماست، پاسخی است

به یک نیاز مبرم و مهم که

چندین سال است در معاونت

فناوری ارتباطات و اطلاعات

آموزشی احساس می‌شود. یعنی

نیاز به یک مجموعه‌ی استاندارد

مطمئن که بتواند به وضعیت

نابسامان سنجش و ارزشیابی‌های

درس افزارهای الکترونیکی سامان

دهد...»

کتاب ۷۳ صفحه دارد و در

سه بخش تنظیم شده است:

۱. استانداردهای درس افزارهای

یادگیری الکترونیکی ویژه‌ی

ارزشیابی؛

۲. استانداردهای درس افزارهای

یادگیری ویژه‌ی تولید؛

۳. پیوست‌ها.

در این مسیر در اختیارشان قرار می‌گیرد، تسلط بر محتوای درس و شرایط یادگیری را بر محور خود به دست آوردند. تنها از این طریق خواهد بود که به نوعی فعالیت خودگستری واقعی دست خواهند زد؛ یعنی گسترش ابعاد خویشتن در جهت تعادل‌جویی ذهنی، و پر کردن آنچه که در مورد کار و زندگی نمی‌دانند و در زندگی عادی به دردشان می‌خورد. ضروری است حاصل یادگیری آنان به نوعی در کارشان ترجمه شود و از لحاظ کمیت و کیفیت، در زندگی آنها تأثیر قابل لمس داشته باشد

[Hill, 1993 & Mason & Babasich,

1998]

موجود در اطلاعات عرضه شده در فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی است. سواد دیجیتالی در عصر اطلاعات، با ابعادی روبه‌روست که بدون یادگرفتن و آماده شدن برای آنها، به دست آوردن تحصیلات لازم و در خور در جامعه‌ی پست مدرن را ممکن نمی‌یابیم.

در هر صورت، گرچه دانشجویان خود را از لحاظ رایانه‌ای باسواد تلقی می‌کنند، اما هنوز در محیط تحصیل الکترونیکی تازه واردند و برای کسب تجربه، و افزایش توان یادگیری خودگستر و خودگردان، به رفت و آمد در انواع کلاس‌های الکترونیکی نیاز دارند تا بتوانند با توجه به ابزارهایی که

### منابع

۱. احمدوند، ع.م. و ترک‌زاده، ح (۱۳۸۱). «اثرات و کارکردهای تکنولوژی اطلاعات در زمینه‌ی آموزش عالی». مجموعه مقالات همایش کاربرد تکنولوژی آموزشی در آموزش عالی ایران. انتشارات دانشگاه اراک.
۲. افضل‌نیا، م.ر (در دست چاپ - ۱) تحصیل الکترونیکی. انتشارات آژنگ. تهران.
۳. افضل‌نیا، م.ر (در دست چاپ - ۲). از تکنولوژی یادگیری، انتشارات. سمت تهران.
۴. افضل‌نیا، م.ر (۱۳۸۷). طراحی و آشنایی با مراکز مواد و منابع یادگیری. انتشارات سمت. تهران. چاپ دوم.
5. Baker, B. O. (2000). Teaching and learning in worldwide web-connected classrooms, in L. Johnson, C. D. Maddox & L. Lie Integration of technology into the classroom. Case studies. NY: Haworth Press.
6. Diaz, D.P (2005). Comparison of student characteristics, and evaluation of student success in on line health education course. Unpublished doctoral dissertation, Nova Southeastern University, Fort Lauderdale, Florida. Assessed September, 2.
7. Hill, J. (1999) A conceptual framework for understanding information seeking in Open Ended Information Systems, Educational Technology Research and Development, t 47 (1) pp.5-27
8. Joyce, B & B. Shoers (1995). Student achievement through staff development Fundamentals of school performance (2 edition). White Plains. NY: Longman
9. Marcovitz, D. M. M. K. Hana & V. R. Farro (2000). Student and support for technology in the elementary classroom, In L. Johnson, C. D., Maddux & L. Lie Integration of technology into the classroom: Case studies. NY: Haworth press.
10. Mason, R & Bacsich, P (1998) Embedding computer Conferencing into University teaching Computers in Education 30 (3/4)pp. 2495-28.
11. Parker, A. (1999). A study of variables that predict dropout from distance education. International Journal of Educational technology.